

O B S A H

PŘEDMLUVA	5
---------------------	---

ANATOMIE A FUNKCE MOČOVÝCH A POHLAVNÍCH ÚSTROJŮ

A. Ledviny a močovody	7
B. Močový měchýř	8
C. Močová roura	10
D. Pyj, varlata, semenné vázky a předstojná žláza	12

PŘÍSTROJE A NÁSTROJE K VYŠETŘOVÁNÍ A LÉČENÍ MOČOVÝCH A POHLAVNÍCH ÚSTROJŮ

I. Vyšetřovací stůl a jeho použití	15
II. Nástroje k výplachům, instilacím a injekcím	16
1. Irigátor	16
2. Stríkačka Janetova	18
3. Stríkačka konická	18
4. Stríkačka instilační Guyonova	18
5. Stríkačka injekční Rekord	18
III. Roztoky k výplachům a jejich příprava	19
1. Sterilní voda	19
2. Destilovaná voda	19
3. Desinfekční roztoky	20
a) Hydrargyrum oxycyanatum	20
b) Kalium hypermanganicum	20
c) Argentum nitricum	20
d) Argentum colloidalé, argentum proteinicum	20
e) Acidum boricum	20
IV. Sterilisátory	21
1. Sterilisátor pro sterilisaci varem a horkým vzduchem	21
2. Adrianův sterilisátor formalinový	21
3. Sterilisátory ureterálních cévek	21
a) Steruka podle prof. Kliky	21
b) Sterilisátor podle dr. Maye	21
c) Improvisovaný sterilisátor podle prof. Kliky	21
4. Sterilizační válce pro oxycyanát	21

V. Zdroje elektřiny (pro endoskopické vyšetřování)	21
1. Baterie suchá	22
2. Akumulátor	22
3. Transformátor	22
4. Universální přístroje (Pantostat)	22
VI. Přístroje pro koagulaci, elektroresekci a elektrolysu	22
1. Vysokofrekvenční přístroj pro elektrokoagulaci a resekci	22
2. Přístroj pro elektrolysu	23
VII. Nástroje a prostředky pro čištění, kontrolu a opravy urologických přístrojů	24

UROLOGICKÉ NÁSTROJE ZAVÁDĚNÉ DO URETHRY A MĚCHÝŘE

A. Kalibr nástrojů, jeho označení a měření	2
B. Kluzké hmoty k natírání nástrojů (lubricantia)	26
C. Jednoduché nástroje k vyšetřování močové roury a měchýře	27
I. Nástroje tuhé (kovové)	27
1. Sondy	27
2. Cévky	28
II. Nástroje polotuhé	29
1. Sondy, bužie	29
2. Cévky	29
III. Nástroje měkké (gumové)	29
IV. Nástroje kombinované	30
1. Napínač cévek	30
2. Lefortova metoda „à la suite“	31
3. Kathetrismus na vodící sondě	31
D. Čištění a sterilisace jednoduchých urologických nástrojů	31
1. Kovové nástroje	31
2. Polotuhé nástroje	31
a) Sterilisace oxycyanátem	32
b) Sterilisace parami formalinu za tepla	32
3. Měkké nástroje	32
4. Stříkačky Janetovy, konické, instilační a rekordky	32
5. Olivy, irigační násadce	32
6. Nástroje ostré	32
E. Zavádění nástrojů do močové roury a měchýře	32
I. U žen	32
II. U mužů	34
III. Permanentní kathetrismus (PK)	36

A. Kdy a proč zavádíme PK	36
a) Kompletní retence moči	36
b) Inkompletní retence moči	37
c) Poškození močové roury	37
d) Operace měchýře	38
e) Krvácení z měchýře	38
B. Jak zavést a upevnit vhodnou cévku, aby PK fungoval	38
a) Otvor cévky musí ležet uvnitř měchýře	39
b) PK musí ležet ve správné hloubce	40
c) Správné upevnění PK	41
1. u žen	41
2. u mužů	42
3. v měchýřové píštěli	43
d) Cévky vhodné pro PK	44
e) Udržování průchodnosti a funkce PK	45
C. PK má co nejméně obtěžovat pacienta	49
a) Ležící pacienti s trvalou drenáží měchýře	49
1. Zásady a způsob ošetření	50
2. Způsob zachycování moči (urinál)	50
b) Chodící pacienti s dočasnou drenáží měchýře	52
F. Výplachy, injekce a instilace (do urethry, měchýře a ledvin)	52
I. Výplachy (irigace)	52
1. Janetova přímá irigace pomocí olivky	53
2. Janetova přímá irigace Janetovým násadcem	53
3. Nepřímá irigace cévkou	54
a) přední urethry	54
b) měchýře	54
II. Injekce	54
1. Do přední urethry konickou stříkačkou	54
2. Do zadní urethry a měchýře cévkou	55
3. Speciální injekce na trigonum a hrdlo měchýře	55
III. Instilace	55
IV. Výplach pánviček ledvinových	55

CYSTOSKOPY

I. Vyšetřovací cystoskopy	56
1. S pevnou optikou	56
2. Irigační s pohyblivou optikou	57
3. Zařízení (konstrukce) cystoskopu	57
a) Osvětlovací	57
b) Optické	58
c) Irigační	59

II. Operační cystoskopy universální	60
1. Pro cévkování močových (UK)	61
2. Pro intravesikální operace	61
III. Speciální operační nástroje s optickým zařízením	62
1. Youngovy kleště	62
2. Drtič kamenů (lithotriptor)	62
3. Elekrotom McCarthyho	63
IV. Čištění, sterilisace a ukládání cystoskopů	63
1. Rozbírání a čištění cystoskopů	63
2. Sterilisace cystoskopů	65
a) varem	65
b) oxycyanátem	66
c) formalinovými parami	67
3. Ukládání sterilních cystoskopů	67
V. Příslušenství cystoskopů	68
1. Hatip a Eiko	68
2. Žárovky	69
3. Kontakt vidlicovitý	69
4. Kably	70
5. Fixátor	70
VI. Ureterální kathetry (UK)	71
1. Čištění UK	72
2. Sterilisace UK	72
A. varem	73
B. oxycyanátem	73
a) ponořením do roztoku	73
b) Steruka sterilisátor podle prof. Kliky	73
c) Sterilisátor podle dr. Maye	73
d) Improvisovaný sterilisátor podle prof. Kliky	74
3. Sušení UK	74
4. Uložení UK	74
5. Mandriny	74
6. Henningův zasunovač	75
7. Napínač gumových Pflaumerových cévek	75
VII. Nástroje pro endovesikální operace	75
1. Giongův spirálový uvolňovač kamenů	75
2. Elastické nástroje	75
a) Dilatátor ureterů Heynemannův	75
b) Dilatátor paralelní Bransfordův	75
c) Dilatátor vřetenový Böhringerův	75
d) Klíšky na kaménky	75
e) Nůžky na stehy	75
3. Koagulační sonda	76
4. Koagulační jehla	76
5. Koagulační nožik	76
6. Smyčky na kaménky podle Kliky-Zeisse	76

URETHROSKOPY, CYSTOURETHROSKOPY A NÁSTROJE PRO OPERACE V URETHŘE

I. Vyšetřovací urethroskopy	78
1. Suché	78
2. Irigační	78
II. Operační urethroskopy a nástroje	79
1. Pro přední urethru	79
a) Paličkovitá sonda	79
b) Jehla elektrolytická	79
c) Sonda koagulační	79
d) Klíšťky aligátorové	79
2. Pro zadní urethru	80
a) Koagulační sonda	80
b) Resekční smyčka nebo jehla	80
c) Přístroj pro cévkování ductus ejaculatorii	80
III. Cystourethroskopy	80
IV. Čištění a sterilisace urethroskopů a cystourethroskopů	81
1. Urethroskopy suché	81
2. Urethroskopy irigační	81
3. Cystourethroskopy	81
V. Čištění a sterilisace operačních urethrálních nástrojů	81
1. Nástroje pro přední urethru	81
2. Nástroje pro zadní urethru	82

UROLOGICKÉ VYŠETŘOVACÍ METHODY

A. Pravidla a přípravy společné pro všechna vyšetřování močových ústrojů	83
1. Asepse	83
2. Uložení pacienta	83
3. Příruční stolek	83
4. Oxycyanát na čištění urethry	83
5. Kluzké hmoty	83
6. Pinceta	83
7. Irigátor se sterilní vodou	83
B. Přípravy a asistence při vyšetřování a léčení urethry	84
1. Vyšetřování mužské urethry sondami	84
2. Rozšiřování (dilatace) zúžené urethry	85
3. Irigace urethry podle Janeta	85
4. Injekce do přední urethry	86
5. Instilace Guyonova a injekce do zadní urethry	86

C. Přípravy a asistence při vyšetřování a léčení měchýře	86
1. Vyšetřování měchýře	86
a) Sondou na kámen	86
b) Zjišťování residuální moči	87
c) Vyšetřování u žen	87
2. Výplachy měchýře	88
a) Desinfekčními roztoky	88
b) Vodou	88
3. Injekce do měchýře	89
D. Přípravy a asistence při vyšetřování a léčení prostaty	89
1. Palpace	89
2. Exprese	89
3. Masáž	90

ENDOSKOPICKÉ (URETHROSKOPICKÉ, CYSTOSKOPICKÉ) VYŠETŘOVÁNÍ A VÝKONY

A. Pravidla a přípravy společné všem endoskopickým výkonům	93
1. Uložení pacienta	93
2. Anestésie	93
3. Měření zevního ústí urethry	93
4. Irigační zařízení	94
5. Asistenční stolky	94
6. Zdroj elektrického proudu osvětlovacího	94
7. Fixátor	94
8. Příprava a vyzkoušení vyšetřovacího nástroje	94
I. Optika	94
II. Osvětlení	94
III. Irigační zařízení	96
IV. Pohyblivý mechanismus	97
B. Cystoskopické vyšetřování a výkony	97
I. Cystoskopie a chromocystoskopie	97
II. Cévkování ledvin, kathetrismus ureterů (UK)	99
III. Funkcionální diagnostika ledvin (FD)	101
1. Určování společné funkce obou ledvin při oboustranných onemocněních ledvin:	
a) vodní pokus	101
b) zbytkový dusík v krvi (azotemie)	101
c) jiné metody	101
2. Určování funkce každé ledviny zvlášť při jednostranných (chirurgických) onemocněních ledvin	101
a) zkouška indigokarminem	102
b) zkouška fenolsulfoftaleinem	103

IV. Pyelografie	104
A. Descendentní, intravenosní, vylučovací urografie (UG)	104
B. Ascendentní, instrumentální pyelografie (AP)	105
a) Na speciálním urologickém a roentgenovém stole	105
b) Na obyčejném stole	106
c) Snímky boční a vstoje	106
d) Mimo vlastní ordinaci	106
V. Elektrokoagulace a elektroincise	107
VI. Odstraňování (extrakce) kaménků z močovodu a měchýře	110
A. Uvolnění (mobilisace) kaménku	110
1. Speciálními sondami (Garceau, Chevassu)	110
2. Injekcí oleje	110
3. Giongovou spirálou	110
4. Elastickými dilatátory ureteru (Bransford, Heynemann, Böhlinger)	110
B. Vytažení (extrakce) kaménku Klika-Zeissovou smyčkou	111
VII. Drcení kaménků v měchýři za kontroly zraku (optickým lithotriptorem)	112
VIII. Odstraňování (extrakce) cizích těles z měchýře	113
1. Zalomené a utržené cévky	113
2. Ligatury	113
3. Cizí tělesa zavedená pacientem	113
4. Parafinové (voskové) kameny	113
C. Urethroskopické vyšetřování a výkony	114
I. Urethroskopie přední urethry (suchá)	114
II. Elektrolýza žlázek a paraurethrálních chodeb	114
III. Elektrokoagulace žlázek a papilomů	115
IV. Urethroskopie zadní urethry (irigační)	115
V. Elektrokoagulace v zadní urethře	116
VI. Cévkování ductus ejaculatorii	116
D. Cystourethroskopické vyšetřování a výkony	117
I. Vyšetřování zadní urethry a hrdla měchýře	117
II. Elektrotomie a elektroincise hrdla měchýře a žizev	117
III. Elektroresekce (ER) hypertrofické prostaty	117

SPECIÁLNÍ UROLOGICKÉ OPERACE PROVEDITELNÉ AMBULANTNĚ

I. Punkce hydrokély	119
II. Punkce měchýře	119
III. Meatotomie	119
IV. Operace krátké uzdičky (<i>frenulum breve</i>)	120
V. Urethrotomia interna (proříznutí striktury)	120
VI. Drcení kamenů měchýře (<i>lithotripsie</i>)	122

VYŠETŘOVÁNÍ MOČI

A. Fyzikální vlastnosti moči	125
1. Barva	125
2. Čírost	125
3. Zápach	125
4. Reakce	125
5. Hustota (specifická váha)	125
B. Chemické vyšetřování moči	126
I. Bílkoviny v moči	126
1. Zkouška 20% kyselinou sulfosalicylovou	126
2. Zkouška kyselinou dusičnou (Hellerova)	126
3. Zkouška ferrokyanidem	126
4. Zkouška Esbachova	126
II. Hroznový cukr v moči	126
1. Zkouška vismutem (Nylanderova)	126
2. Zkouška Fehlingova	127
3. Polarimetrické vyšetření	127
III. Aceton v moči	127
1. Zkouška Legalova-Langeova	127
2. Zkouška jodoformová (Liebenova)	127
IV. Žlučová barviva v moči	127
1. Zkouška jodovou tinkturou (Rosinova)	127
2. Zkouška kyselinou dusičnou (Gmelinova)	127
V. Krev v moči	128
1. Zkouška benzidinová (Adlerova-Walterova)	128
2. Zkouška na haemoglobin	128
VI. Hnis v moči	128
1. Zkouška 20% louhem (Donnéova)	128
2. Zkouška guajakolem (Brandenburgova)	128

VII. <i>Soli v moči</i>	128
1. Močany (uráty)	128
2. Fosforečnany (fosfáty) a uhličitany (karbonáty)	128
3. Štavelany (oxaláty)	128
C. <i>Mikroskopické vyšetřování sedimentu moči</i>	128
I. <i>Získávání sedimentu</i>	128
II. <i>Hotovení nebarveného preparátu</i>	129
III. <i>Hotovení barveného preparátu</i>	129
a) Barvení methylenovou modří (Löffler)	129
b) Barvení gentian. violetí (Gram)	129
c) Barvení karbolfuchsinem (Ziehl-Neelsen)	130
IV. <i>Organické elementy v sedimentu</i>	130
1. Epithelie	130
2. Leukocyty (polynukleáry, hnisavé buňky)	130
3. Erythrocyty (červené krvinky)	130
4. Válce (cylindry)	131
A. Homogenní válce	131
a) hyalinní	131
b) voskové	131
B. Organisované válce	131
a) epitheliální	131
b) granulované	131
c) leukocytární	131
d) krevní	131
C. Nepravé válce	131
a) urátové	131
b) bacilární	131
c) cylindroidy	131
5. Filamenty	131
6. Sekrety pohlavních žláz	132
a) spermie	132
b) prostatický sekret	132
7. Parasiti	132
a) Echinococcus	132
b) Distoma haematobium	132
c) Trichomonas vaginalis	132
V. <i>Anorganické elementy v sedimentu</i>	132
1. Kyselina močová	132
2. Močan sodný	132
3. Kyselý močan amonný	132
4. Štavelan vápenatý	132
5. Fosforečnan hořečnatý	132
6. Fosforečnan hořečnatoamonný	133
7. Uhličitán vápenatý	133
8. Leucin, tyrosin, cystin a xanthin	133
9. Nahodilé přímíšeniny	

VI. Mikroby vyskytující se v moči	133
1. Neisseria gonorrhoeae (Gonococcus)	133
2. Mycobacterium tuberculosis Kochovo (BK)	133
3. Escherichia coli (Bacillus coli)	133
4. Proteus vulgaris (Hauser)	133
5. Staphylococcus pyogenes aureus	133
6. Streptococcus pyogenes	133
7. Pseudomonas aeruginosa (Bacillus pyocyaneus)	133
D. Sekrety pohlavních ústrojů	134
1. Sekret urethry	134
2. Sekret prostaty	134
3. Sperma	134
E. Seznam reagentů a barviv pro vyšetřování moči	134

VYŠETŘOVÁNÍ ROENTGENEM

I. Všeobecná technika vyšetřovací	136
II. Prostý (nativní) snímek	136
III. Pyelografie a pneumopyelografie	136
IV. Prostý (nativní) snímek měchýře	137
V. Cystografie a pneumocystografie	137
VI. Kombinace cystografie s pneumocystografií podle Kneise-Schobera	137
VII. Prostý snímek močové roury	137
VIII. Urethrografie	137
1. ascendentní	137
2. descendentní	138
IX. Vesikulografie	138
X. Označení, ukládání a evidence roentgenových snímků	138
Obrazová část	za str. 140
Seznam jmenný a věcný	141

MUDr Miloš Klika

UROLOGIE PRO OŠETŘOVATELKY A POMOCNÉ SÍLY LÉKAŘSKÉ

Vydalo roku 1952 Zdravotnické nakladatelství v Praze jako 19. svazek knižnice Učebnice pro Vyšší školy zdravotnické — Šéfredaktor: MUDr J. Veis — Odpovědný redaktor: MUDr K. Chmel — Technický redaktor: J. Vlašánek — Jazyková revize a korektura: PhDr Z. Novák — Sazba: 25. 1. 1952 — Tisk: 5. 7. 1952 — PA: 16,25 — AA: 18,20 — VA: 18,70 — Vydání: 1. — 5.400 výtisků — Stran: textová část 160, obrazová 100 — Vyobrazení: 217

Písmem borgis Ideal ze sazby a štočků na papíře 222 61/86 70 g a 403 61/86 100 g, vytiskly a knihařsky zpracovaly Severočeské tiskárny, národní podnik, základní závod v Liberci — 301-08 - 17 - 67298/51/4/III/1 - 72 - 1°/₀

Cena brož. výtisku Kčs 102,—